

Sygn. akt I C 315/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Lidia Grzelak

Protokolant st. sekr. sąd. Jolanta Dziki

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2018 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko A. G. i F. G.

o zapłatę 15849,27 zł

I zasądza od pozwanej A. G. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 7924,63 zł (siedem tysięcy dziewięćset dwadzieścia cztery złote sześćdziesiąt trzy grosze) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 maja 2018 r. do dnia zapłaty;

II zasądza od pozwanego F. G. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 7924,64 zł (siedem tysięcy dziewięćset dwadzieścia cztery złote sześćdziesiąt cztery grosze) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 maja 2018 r. do dnia zapłaty;

III w pozostałym zakresie powództwo oddala;

IV zasądza od pozwanej A. G. na rzecz adw. W. P. tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków pełnomocnika z urzędu powódki M. K. (1) kwotę 1200,00 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) wraz z podatkiem VAT w wysokości 23% od tej sumy;

V zasądza od pozwanego F. G. na rzecz adw. W. P. tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków pełnomocnika z urzędu powódki M. K. (1) kwotę 1200,00 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) wraz z podatkiem VAT w wysokości 23% od tej sumy;

VI nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od pozwanej A. G. kwotę 397,00 zł (trzysta dziewięćdziesiąt siedem złotych) tytułem opłaty sądowej od pozwu;

VII nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od pozwanego F. G. kwotę 397,00 zł (trzysta dziewięćdziesiąt siedem złotych) tytułem opłaty sądowej od pozwu.

Sygn. akt I C 315/18

UZASADNIENIE

Powódka M. K. (1) wniosła w dniu 16 lutego 2018 r. pozew do Sądu Rejonowego w Ciechanowie przeciwko A. G. i F. G. o zapłatę solidarnie kwoty 15849,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Wniosła ponadto o obciążenie pozwanych kosztami procesu oraz zwolnienie jej od opłaty sądowej od pozwu oraz ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z dnia 12 marca 2018 r. Sąd zwolnił powódkę M. K. (1) od obowiązku uiszczania opłaty sądowej od pozwu oraz ustanowił dla nie pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata wskazanego przez Okręgową Radę Adwokacką w P. tj. adw. W. P.. Pełnomocnik powódki z urzędu wnosił ponadto o przyznanie mu wynagrodzenia za reprezentowanie pozwanej z urzędu w niniejszej sprawie.

Pozwani A. G. i F. G. otrzymali odpis pozwu w dniu 2 maja 2018 r.

Pozwani A. G. i F. G. wnosili o oddalenie powództwa, wskazując, że powódka M. K. (1) spłaciła jedynie część obciążającego ją zadłużenia. Podnieśli ponadto zarzut potrącenia: pozwana A. G. do kwoty 4311,21 zł, zaś pozwany F. G. do kwoty 6570,01 zł. Pozwani wnosili również o obciążenie powódki kosztami procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. (2) i F. G. zawarli w dniu 18 października 1996 r. umowę kredytu z (...) Bankiem (...) S.A. w W. (obecnie (...) Bank (...) S.A. w W.). Poręczycielami tego kredytu są M. K. (1) i A. G.. Postanowieniem z dnia 30 lipca 2001 r. Sąd Rejonowy w Ciechanowie w sprawie I Co 346/01 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 2 stycznia 2001 r. przeciwko dłużnikom M. K. (2) i F. G.. Następnie Sąd Rejonowy w Ciechanowie postanowieniem z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawie I Co 597/01 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 5 listopada 2001 r. przeciwko dłużniczkom M. K. (1) i A. G.. Postępowanie egzekucyjne prowadzone jest na podstawie tytułów wykonawczych przeciwko wszystkim dłużnikom solidarnym na wniosek Banku (...) S.A. we W. (obecnie (...) Bank (...) S.A. w W.) w sprawie Km 245/09 przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie J. R. (poprzednio Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie U. P.) (akta Km 245/09).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2009 r. wydanym w sprawie I C 111/09 Sąd Rejonowy w Ciechanowie zasądził od pozwanych A. G. i F. G. solidarnie na rzecz powoda M. K. (2) kwotę 19243,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz obciążył ich obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda (akta I C 111/09).

W okresie od dnia 30 czerwca 2009 r. do dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie Km 245/09 wyegzekwowano od dłużniczki M. K. (1) łącznie kwotę 36966,58 zł (zaświadczenie k. 31 – 33).

W okresie od dnia 26 kwietnia 2010 r. do dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie Km 245/09 wyegzekwowano od dłużniczki A. G. łącznie kwotę 17244,86 zł (zaświadczenie k. 45 - 47).

W okresie od dnia 31 marca 2009 r. do dnia 13 kwietnia 2018 r. w sprawie Km 245/09 wyegzekwowano od dłużnika F. G. łącznie kwotę 26280,07 zł (zaświadczenie k. 52 - 54).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt sprawy egzekucyjnej Km 245/09 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie J. R., akt I C 111/09 oraz I Co 480/13 tut. Sądu oraz zebranych w sprawie dokumentów, a w szczególności zaświadczeń o wysokości wyegzekwowanych należności w sprawie Km 245/09, których prawdziwość nie była kwestionowana przez strony i nie budzi wątpliwości Sądu.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, powództwo co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Bezspornym jest w niniejszej sprawie, że postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 245/09 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie J. R. prowadzone jest z wniosku wierzyciela (...) Bank (...) S.A. w W. (obecnie) przeciwko dłużnikom solidarnym F. G. i M. K. (2) jako dłużnikom głównym z tytułu zaciągniętego kredytu oraz A. G. i M. K. (1) jako poręczycielom tego kredytu. Nie jest również sporna wysokość kwot wyegzekwowanych w sprawie Km 245/09 w latach 2009 – 2018: od dłużniczki M. K. (1) - 36966,58 zł, od dłużniczki A. G. - 17244,86 zł oraz od dłużnika F. G. - 26280,07 zł.

Powódka M. G. dochodzi w niniejszym procesie kwoty 15849,27 zł z tytułu części należności zapłaconej przez nią z tytułu długu wspólnego w sprawie Km 245/09.

Niewątpliwie, zgodnie z art. 881 kc, w braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny. Oznacza, to że przepisy o solidarności (art. 366 – 378 kc) mają zastosowanie do poręczenia, ale tylko o tyle, o ile nie pozostają w sprzeczności z istotą tego stosunku prawnego. Stosownie zaś do art. 376 § 1 kc, jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych.

Podkreślić należy, że zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela zwalnia dłużnika głównego z zobowiązania wobec wierzyciela. Zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela nie powoduje jednak wygaśnięcia długu głównego, poręczyciel bowiem wstępuje z mocy ustawy w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości spełnionego świadczenia (art. 518 § 1 pkt 1 kc – osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi). Może więc żądać od dłużnika głównego wszystkiego, co sam świadczył wierzycielowi z tytułu długu głównego (a nie tylko w stosunkowej części, jak nakazuje reguła przyjęta w art. 376 kc przy odpowiedzialności solidarnej). Do stosunków pomiędzy współporęczycielami nie stosuje się natomiast art. 518 § 1 pkt 1 kc. Jeżeli z umowy wierzyciela z poszczególnymi poręczycielami albo z istniejącego pomiędzy poręczycielami stosunku prawnego opartego na umowie lub innym tytule (np. współwłasności, współdziedziczeniu) nie wynika co innego, również stosunki pomiędzy poręczycielami są takie jak pomiędzy dłużnikami solidarnymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 1997 r. w sprawie III CKU 87/97). Poręczycielowi, który zaspokoił wierzyciela, przysługuje w stosunku do pozostałych poręczycieli prawo regresu według zasad określonych w przepisach o solidarności, tj. w art. 376 kc. Prawo to przysługuje poręczycielowi niezależnie od roszczenia w stosunku do dłużnika głównego z tytułu wstąpienia na miejsce zaspokojonego wierzyciela (art. 518 § 1 pkt 1 kc) i nawet może być dochodzone łącznie z tym roszczeniem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 1969 r. w sprawie II CR 429/69).

Zgodnie z wyraźnym brzmieniem powołanego powyżej przepisu art. 376 § 1 zd. 1 kc, o tym, czy dłużnik, który zaspokaja wierzyciela, może, a jeżeli tak – w jakich częściach, żądać zwrotu świadczenia od pozostałych współdłużników, rozstrzyga w pierwszej kolejności treść istniejącego między nimi stosunku wewnętrznego. Poza sformułowaniem wyraźnej preferencji dla regulacji wewnętrznej wiążącej dłużników, czy to z mocy odrębnych przepisów ustawy, czy też czynności prawnej, przepis ten przesądza, że między dłużnikami solidarnymi istnieje z reguły określony stosunek wewnętrzny. W braku odmiennych wskazań wynikających z treści stosunku wewnętrznego istniejącego między dłużnikami solidarnymi art. 376 § 1 zd. 2 kc dekretuje możliwość żądania zwrotu w częściach równych. Oczywiście w pierwszej kolejności należy pomniejszyć wartość świadczenia spełnionego przez występującego z roszczeniem regresowym o część przypadającą na niego. Między współdłużnikami zobowiązanymi do zaspokojenia roszczenia regresowego nie zachodzi odpowiedzialność solidarna. Zgodnie z powszechnie przyjętym poglądem, przy ustalaniu części, jakich od pozostałych dłużników może żądać dłużnik, który spełnił świadczenie, uwzględnia się poza świadczeniem głównym także spełnione świadczenia uboczne, jak również koszty procesu i koszty postępowania egzekucyjnego, jeżeli dotyczą wszystkich dłużników solidarnych. Komentowany przepis wyraźnie rozstrzyga, że roszczenie regresowe powstaje z chwilą spełnienia świadczenia na rzecz wierzyciela (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 1968 r. w sprawie I CR 265/68). Dla powstania tego roszczenia nie jest przy tym wymagane, aby wierzyciel został zaspokojony w całości. Za wystarczające należy uznać jego częściowe zaspokojenie. Pozwala to przyjąć, że również w przypadku częściowego zaspokojenia wierzyciela ta spełniona część podlega rozliczeniu zgodnie z zasadami określonymi w art. 376 kc. Przepis nie daje bowiem podstaw do stwierdzenia, że roszczenie regresowe powstaje dopiero z chwilą, gdy świadczenie na rzecz wierzyciela przenosi część obciążającą świadczącego dłużnika.

Wysokość roszczeń regresowych przysługujących regresantowi wynika z art. 376 § 1 kc. Według tego przepisu o tym, w jakich częściach i czy w ogóle dłużnik, który spełnił świadczenie, może żądać zwrotu od współdłużników, rozstrzyga treść istniejącego między nimi stosunku prawnego (tzw. stosunek wewnętrzny) - wynikać on może z umowy lub

ustawy. Jeżeli natomiast to kryterium nie prowadzi do rozstrzygnięcia, wówczas stosujemy w drugiej kolejności regułę, że dłużnik, który spełnił świadczenie, może żądać zwrotu w częściach równych (art. 376 § 1 zdanie drugie kc „jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych”). W pierwszym rzędzie zbadać należy więc, czy stosunek wewnętrzny reguluje materię roszczeń regresowych oraz określa ich zakres. Jeśli tak jest, to odpowiednim postanowieniem w tym przedmiocie należy przypisać znaczenie wyłączne i definitywne. Dopiero w braku takiego uregulowania wchodzi w grę zwrot w częściach równych.

Wskazać również należy, że w razie braku odmiennych regulacji, wynikających ze stosunku wewnętrznego, zobowiązanie do świadczenia regresowego ma charakter bezterminowy - termin spełnienia tego świadczenia nie wynika z właściwości samego zobowiązania (art. 455 kc). Jeśli więc dłużnik solidarny całkowicie lub częściowo zaspokoił wierzyciela, powinien skierować do pozostałych współdłużników wezwanie do wykonania (w określonym terminie) zobowiązania regresowego w częściach na nich przypadających. Dopiero bezskuteczny upływ wskazanego terminu powodować będzie stan opóźnienia po stronie pozostałych współdłużników.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego procesu, podkreślić należy, że bezspornym jest pomiędzy stronami, że w niniejszej sprawie mają zastosowanie zasady zwrotu zobowiązania regresowego w częściach równych wobec braku uregulowań umownych w tym zakresie, wynikające z treści przepisów art. 518 § 1 pkt 1 kc w stosunku do pozwanego F. G. oraz art. 376 kc w stosunku do pozwanej A. G..

Jak wskazano powyżej, powódka M. K. (1) spłaciła w toku egzekucji w sprawie Km 245/09 kwotę 36966,58 zł, a zatem co do zasady przysługuje jej roszczenie w stosunku do współdłużników – poręczycieli o zapłatę kwoty po 9241,65 zł (po ¼ części); natomiast w stosunku do współdłużników – dłużników głównych o zapłatę spłaconej wierzytelności do wysokości dokonanej zapłaty. Powódka dochodzi zapłaty kwoty 15849,27 zł łącznie od obojga pozwanych A. G. i F. G.. Jak wskazano powyżej, roszczenie regresowe nie ma charakteru solidarnego w stosunku do pozostałych współdłużników, a zatem uznać należy, że powódce przysługuje roszczenie do każdego z dwojga pozwanych w wysokości połowy żądanej kwoty tj. co do kwoty 7924,63 zł (7924,64 zł). W związku z powyższym Sąd zasądził:

- od pozwanej A. G. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 7924,63 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 maja 2018 r. do dnia zapłaty;

- od pozwanego F. G. na rzecz powódki M. K. (1) kwotę 7924,64 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 maja 2018 r. do dnia zapłaty,

oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 2 maja 2018 r. tj. od dnia doręczenia pozwanym odpisu pozwu w niniejszej sprawie (art. 455 kc). Powódka M. K. (1) nie wykazała, że przed wytoczeniem powództwa wezwała pozwanych do zapłaty należności.

Sąd nie uwzględnił zgłoszonego przez pozwanych A. G. i F. G. w odpowiedzi na pozew zarzutu potrącenia: w stosunku do pozwanej A. G. do kwoty 4311,21 zł, zaś w stosunku do pozwanego F. G. do kwoty 6570,01 zł. Zarzut ten został przez pozwanych podniesiony w związku ze złożonymi przez nich w tych samych odpowiedziach na pozew oświadczeniami o potrąceniu wierzytelności we wskazanej powyżej wysokości.

Jak wskazano powyżej, w latach 2009 – 2018 wyegzekwowano w sprawie Km 245/09 od dłużniczki A. G. - 17244,86 zł oraz od dłużnika F. G. - 26280,07 zł. Pozwani oświadczenie o potrąceniu wierzytelności wywodzą z treści art. 376 kc.

Zgodnie z art. 498 § 1 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Stosownie zaś do § 2 cyt. artykułu, wskutek

potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Art. 499 kc, stanowi natomiast, że potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Informacje o jednostce

Do potrącenia nie dochodzi zatem automatycznie przez to, że istnieją wzajemne wierzytelności nadające się do potrącenia, ale konieczne jest oświadczenie, że korzysta się z potrącenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lutego 2000 r. w sprawie I CKN 398/99). Od potrącenia jako czynności materialnoprawnej odróżnić trzeba zarzut potrącenia, będący czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa w art. 499 kc, jest czynnością materialnoprawną, powodującą – w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 kc – odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia. Oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialnoprawną podstawę zarzutu potrącenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2009 r. w sprawie IV CSK 356/2008, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2004 r. w sprawie III CK 251/02).

Artykuł 499 kc nie stawia szczególnych wymagań co do formy oświadczenia woli o potrąceniu. Oświadczenie to może być złożone w każdy sposób (także ustnie lub w postaci elektronicznej), który w dostatecznym stopniu ujawnia jego treść i wolę dokonania potrącenia; może być również złożone w piśmie procesowym. Oświadczenie woli o potrąceniu jest oświadczeniem skierowanym do adresata. Do oświadczenia o potrąceniu mają zatem zastosowanie ogólne zasady co do sposobu i chwili złożenia oświadczenia woli wskazane w art. 60 i 61 kc (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 marca 2009 r. w sprawie VI ACa 1278/2008). W konsekwencji oświadczenie o potrąceniu staje się skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzyciela wzajemnego w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 kc). Wskazać jednak należy, że w judykaturze prezentowany jest pogląd, że skoro oświadczenie o potrąceniu wywiera skutek dopiero z chwilą dojścia do adresata, to nie można przyjąć, iż zostało skutecznie złożone oświadczenie o potrąceniu, jeżeli złożenie oświadczenia nastąpiło wobec pełnomocnika procesowego adresata. Treść art. 91 kpc nie daje podstaw do przypisania pełnomocnikowi procesowemu prawa przyjmowania w imieniu mocodawcy materialnoprawnych oświadczeń kształtujących. Pełnomocnik procesowy nie jest więc pełnomocnikiem, jaki po myśli art. 95 kc mógłby zastąpić stronę (powódkę) w skutecznym zapoznaniu się z oświadczeniem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r. w sprawie V CSK 171/2007).

Jak wskazano powyżej, pozwani A. G. i F. G. oświadczenie o potrąceniu wraz z zarzutem potrącenia złożyli w odpowiedziach na pozew, które – zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 133 § 3 kpc – doręczono pełnomocnikowi powódki M. K. (1) (zpo k. 55 verte). Uznać zatem należy, że oświadczenie o potrąceniu, abstrahując od jego zasadności w przypadku pozwanego F. G., nie zostało złożone skutecznie przez pozwanych. Brak jest więc podstaw do ewentualnego uwzględnienia zarzutu potrącenia w niniejszym procesie.

W związku z powyższym Sąd orzekł jak w pkt I i II wyroku.

Orzekając o kosztach niniejszego procesu Sąd miał na uwadze, że zgodnie z art. 100 kpc, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Z tych względów, Sąd uznał, za zasadne obciążenie pozwanych kosztami procesu. Sąd zasądził od każdego z nich na rzecz adw. W. P. kwoty po 1200,00 zł wraz z podatkiem VAT tytułem wynagrodzenia za pełnienie przez niego obowiązków pełnomocnika z urzędu powódki M. K. (1), przy uwzględnieniu wysokości roszczenia, co do którego powództwo zostało uwzględnione (§ 4 w zw. z § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu). Jednocześnie Sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od pozwanych A. G. i F. G. po 397,00 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od której powódka M. K. (1) była zwolniona, od uwzględnionej części powództwa (art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).